

Mark- och miljödomstolen

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar (dnr KN2024/01912)

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har tidigare yttrat sig över Kärnkraftsprövningsutredningens betänkande SOU 2025:7 (se yttrande den 16 april 2025 i domstolens ärende TVB 2025-16) och då avstyrkt utredningens förslag till ny ordning för miljöprövningen av kärnkraftsanläggningar. Med anledning av begäran om synpunkter på rubricerad promemoria lämnar domstolen följande kompletterande synpunkter.

Allmänt

Promemorian innebär genomgripande förändringar av regelverket för kärntekniska anläggningar. Vissa delar av regelverket framstår som tydligare än i det tidigare betänkandet, men förslaget lider fortfarande av flera brister som gör det olämpligt att lägga till grund för lagstiftning i nuvarande form.

Promemorian saknar motivering till de ändringar som gjorts jämfört med tidigare förslag, och innehåller ingen analys av deras praktiska, rättsliga och institutionella konsekvenser.

Promemorian utgör ett avgörande led i lagstiftningsprocessen. Den saknar sedvanlig utredning och konsekvensbeskrivning vilket är särskilt problematiskt givet ärendets komplexitet. I kombination med en mycket kort remisstid kan det allvarligt ifrågasättas huruvida beredningskravet i 7 kap. 2 §

regeringsformen är uppfyllt. Mot bakgrund av ovanstående har det inte varit möjligt att göra en ordentlig genomgång av konsekvenserna av promemorian i förhållande till betänkandets förslag i övrigt. Domstolens synpunkter ska läsas i ljuset av det.

Förhållandet till miljöbalken och övrig lagstiftning

Det är oklart vilken rättsverkan som regeringens godkännande är avsett att ha vid efterföljande prövningar enligt miljöbalken och kärntekniklagen (jfr 14 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar). Av promemorian framgår att domstolen även efter ett godkännande kan avslå en tillståndsansökan. Det framstår som oklart vad godkännandet fyller för funktion och vilka effekter det medför.

Frågor som rör förhållandet till Natura 2000-reglerna, MKB-direktivet och uppdelningen mellan kärntekniklagen och miljöbalken lämnas till stora delar utan analys, trots tidigare invändningar.

I förslaget anges att mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning om det, efter att regeringen har provat tillåtligheten, framkommer uppgifter som rör Sveriges säkerhet (se 21 kap. 9 § miljöbalken). Domstolen får i denna del hänvisa till de synpunkter som lämnades i remissvaret avseende betänkandet och bestämmelserna i 17 och 18 §§ lagen om principbeslut för vissa verksamheter.

Planinstrument och samordning

Ett nytt inslag i promemorian är införandet av en särskild plan för kärntekniska anläggningar. Syftet är att på ett tidigt stadium klarlägga lämplig lokalisering och relevanta intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Planen ska föregås av en strategisk miljöbedömning. Det finns dock skäl att ifrågasätta om detta är rätt instrument, då det snarare rör sig om projektprövning i ett tidigt skede än en faktisk plan- eller programbedömning. Den praktiska nyttan av planen samt dess funktion i relation till kommunal planering framstår som oklar, särskilt när godkännandet inte är bindande.

Prövningen

Domstolen ser positivt på att det tydliggjorts att miljöorganisationer ska ha rätt att begära rättsprövning.

I promemorian föreslås att beslut enligt kärntekniklagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. Det kan i och för sig förbättra samordningen med miljötillståndsprövningen, men förslaget saknar analys av vad detta innebär för domstolarnas kapacitet och kompetensförsörjning. Det saknas i dag tekniska råd med erfarenhet från strålsäkerhetsområdet, och särskilda ledamöter tillförs normalt först sent i processen. Att införa en ny måltyp av mycket komplex karaktär utan att samtidigt tillföra adekvata resurser och kompetens är inte realistiskt.

Kravet på kommunal tillstyrkan i berörda kommuner vid planbeslut innebär en ny tillämpningsfråga som inte diskuteras närmare.

Sammanfattande bedömning

Osäkerheten kring rättsverkningarna, den bristfälliga beredningen och frånvaron av analys gör att domstolen anser att förslaget inte bör ligga till grund för lagstiftning i sin nuvarande form.

Christina Olsen Lundh

Rickard Forsgren

Malin Årebäck

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Christina Olsen Lundh (referent), rådmannen Rickard Forsgren och tekniska rådet Malin Årebäck.